

SZÉLL KATA

Az Európai Unió és a fiatalok 2012-ben

Absztrakt

Az Európai Unió a XXI. század egyik legmeghatározóbb és legdinamikusabban fejlődő integrációja. Nekünk az Európai Unió tagországaként különösen fontos történetének és lényegének ismerete, ennek ellenére azonban a társadalom ismereteiben számos hiányosság fedezhető fel. Kutatásom során egyrészt igyekszem általános ismeretekkel szolgálni az Unió egészéről, beleértve intézményi felépítését és ezen szervek tevékenységét, valamint az Unió globalizált világban elfoglalt helyét, másrészt kutatásom célja képet adni arról, hogyan látják helyüket, helyzetüket, jövőjüket napjaink fiatal polgárai, mennyire aktívak mint uniós állampolgárok, egyáltalán meddig terjed tájékozottságuk e rendkívül összetett jelenség szerepét, tevékenységét és hatásait illetően. A fiatalok helyzetének, tájékozottságának változása alapvetően összefügg a rendszerváltással és az azt követő új struktúra kialakulásával. Az általam vizsgált korosztály akkoriban született, így ők – beleértve engem is – egy új, éppen kialakulóban lévő rendszerben nőttek fel. Ennek kapcsán felmerül a kérdés, hogy ez az új, bizonytalan lábakon álló társadalmi szerveződés milyen körülmények megteremtésére képes, milyen korlátokat állít, egyáltalán keretein belül milyen esélyei vannak ezeknek a felnőtt lét küszöbén álló fiatal állampolgároknak társadalmi beilleszkedésük, az érdekérvényesítés, vagy a munkavállalás kapcsán. Mindemellett érdemes foglalkoznom azzal is, hogy ezek az új gazdasági, politikai, társadalmi és jogi viszonyok hogyan formálják a fiatalok gondolkodását.

Kulcsszavak ifjúság, ifjúságpolitika, participáció, Európai Unió

Az Európai Unió a XXI. század egyik legmeghatározóbb és legdinamikusabban fejlődő integrációja (J. NAGY 2005., BLUTMAN 2010.) Történetének és lényegének ismerete nélkülözhetetlen napjaink polgárainak számára, hiszen nem hagyhatunk figyelmen kívül egy ilyen méretű jelenséget, melynek tevékenysége életünk számos területét áthatja. Nekünk az Európai Unió tagországaként különösen fontos az ebben történő eligazodásra való képesség, azonban sajnos a társadalom ismereteiben számos hiányosság fedezhető fel.

A modern társadalmak fiatal polgárainak tájékoztatása, közösségi-közéleti létre való szocializálása több síkon történik. Első és egyik vélhetően legfontosabb tényezője a család, mely által az egyént születésétől fogva különböző hatások érik (KOZMA 2004., SOMLAI 2011.). Ezen hatások által folyamatosan formálódik ő és világnézete is. A család mellett azonban számos intézmény hivatott még ezen feladatkör ellátására, mint például az oktatási rendszer, az önkormányzatok, a különböző ifjúsági- és civil szervezetek, a média, de maga az állam is (DÉMUTH 2008., GÁBOR 2009., JANCÁS 2009., CSÁKÓ 2011.).

A fiatalok helyzetének, tájékoztatásának változása alapvetően összefügg a rendszerváltással és az azt követő új struktúra kialakulásával (Szabó – Kern 2011). Az általam vizsgált korosztály akkoriban született, így ők – beleértve engem is – egy új, éppen kialakulóban lévő rendszerben nőttek fel.

Ennek kapcsán felmerül a kérdés, hogy ez az új, bizonytalan lábakon álló társadalmi szerveződés milyen körülmények, feltételek megteremtésére képes, milyen korlátokat állít, egyáltalán keretein belül milyen esélyei vannak ezeknek a felnőtt lét küszöbén álló fiatal állampolgároknak társadalmi beilleszkedésük, az érdekvégyesítés, vagy akár a munkavállalás kapcsán (Laki 2011). Mindemellett érdemes foglalkozni azzal is, hogy ezek az új gazdasági, politikai, társadalmi és jogi viszonyok hogyan formálják a mai fiatalok gondolkodását.

Kutatásom célja képet adni arról, hogyan látják helyüket, helyzetüket, jövőjüket napjaink fiatal polgárai, mennyire aktívak mint uniós állampolgárok, egyáltalán meddig terjed tájékozottságuk e rendkívül összetett jelenség szerepét, tevékenységét és hatásait illetően (Ld. még JANCSÁK 2011.).

A téma jellegénél fogva a kutatáshoz többféle módszert alkalmaztam. Elsődleges lépésként készítettem egy kérdőívet, amely alapvetően két részből épül fel. Első felében a lényegesebb általános információk megadása mellett a válaszadók személyes véleményére irányuló kérdések találhatók benne, melyek segítettek abban, hogy valódi, átfogó képet kapjak arról, hogyan is vélekedik ma jövőjéről egy – a „nagybetűs élet” küszöbén álló – fiatal állampolgár. A kérdőív második felében fellelhető további tizenöt kérdés már inkább az elméleti jellegű ismeretekre kíváncsi. Ezen elméleti teszt az Európai Unió általam legfontosabbnak vélt adataira kérdez rá, eredménye pedig a megkérdezettek tájékozottságának kiértékelésében volt segítségemre.

A kérdőív készítésekor több feltételezést is megfogalmaztam: **1.** a fiatalok pozitívan tekintenek jövőjükre, az életkor előrehaladtával pedig egyre jellemzőbb rájuk ez az optimizmus, hiszen tanulmányaik során fokozatosan körvonalazódnak jövőbeni terveik, ugyanakkor pedig **2.** nem ismerik a lehetőségeiket. **3.** Uniós tájékozottságukat illetően arra számítottam,

hogy a jogász, valamint gazdasági képzési területen tanulók valószínűleg magasabb pontszámot érnek el a természettudományi vagy bölcsészettudományi képzésben résztvevő társaiknál, mivel az előbbiek tanulmányaik során részt is vesznek az Unióval foglalkozó kurzusokon. **4)** Ezen kívül azt feltételeztem, hogy a válaszadók életkora, lakóhelye, tanulmányai egyaránt befolyásolhatják majd az eredményt.

A kérdőív elemzésekor a következő változókat állapítottam meg: kor, nem, lakóhely, tanulmányok, nyelvtudás, internet használat, társadalom és saját jövőjük megítélése, mely csoportok véleményét veszik leginkább figyelembe, illetve, hogy mely problémákat tartják a legsúlyosabbnak jelenleg Magyarországon.

A válaszadókat három *korcsoportba* osztottam: 20 év alattiak, 20 és 25 év közöttiek, valamint 25 év felettiak. Az eredmények alapján elmondható, hogy a válaszadók átlagéletkora 22 év. A kérdőívet 19 és 31 év közötti hallgatók töltötték ki, tehát a legidősebb és a legfiatalabb válaszadó közötti különbség több mint 10 év, így a korosztályt illetően viszonylag szélesebb képet kaphatunk. Az első – 20 év alatti – csoportba 21 ember tartozik, a 20 és 25 közötti korosztályba 64-en, míg a 25 év fölöttibe 15-en.

A kitöltők *nemek szerinti megoszlása* majdnem 50-50%-os, kérdéseimre 48 lány és 52 fiú válaszolt. A nemek között sem a társadalom jövőjéről, sem saját helyzetükről alkotott véleményükben nincs számottevő különbség. A nyelvtudás összpontszáma alapján tendenciaszerű különbség látszik ($p=0,058$) a lányok javára, azaz ők több nyelvet beszélnek és magasabb szinten, míg többi tényezőt illetően nem mutatható ki különösebb ezen változó alapján. Ami az Európai Unióval kapcsolatos kérdéseket illeti, itt már felfedezhető szignifikáns különbség: ($p=0,019$), a lányoknál az átlag pontszám 7,34 lett, míg a fiúknál ez már 8,54, azaz a fiúk tájékozottabbak voltak az integráció kapcsán.

Lakhelyszerint 44-en Csongrád-megyeiek, ketten határon túliai, a többiek az ország többi részéből jöttek. A Csongrád-megyeiek közül 28-an szegediek. A fővárosból csupán ketten, más megyeszékhelyekről 11-en származnak. A válaszadók másik fele (59 hallgató) ezeknél kisebb településről jött. Fontos azonban megjegyezni, hogy sem tájékozottságukat, sem jövőképüket nem befolyásolta lakóhelyük.

Tanulmányaik besorolásához csoportokat hoztam létre annak megfelelően, melyik karon tanulnak; az Állam- és Jogtudományi Karon (ÁJTK), a Bölcsészettudományi Karon (BTK), a Gazdaságtudományi Karon (GTK), vagy a Természettudományi és Informatikai Karon (TTIK). Legnagyobb számmal a BTK-ról töltötték ki, 31-en, ebből 9 fiú és 22 lány. Őt követi a TTIK 23 hallgatóval (18 fiú és 5 lány), majd harmadik helyen a GTK és a Jogi Kar 18-18 fővel, előbbinél 7 fiú, 11 lány, míg az utóbbinál 8 fiú és 10 lány. A többi 10 a Gyógyszerésztudományi Kar (GYTK), a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar (JGYPK), a Mérnöki Kar (MK), a Mezőgazdasági Kar (MGK) és Zeneművészeti Kar (ZMK) között oszlik meg, karonként egyaránt 2-2 fővel.

Nyelvtudásuk alapján a hallgatók szintén több csoportra különíthetők el. Az eredmények alapján elmondható, hogy az angol nyelvet legalább alap szinten gyakorlatilag majdnem mindenki beszéli. Szám szerint ez összesen 88 főt jelent, melyből 13-an felső-, 50-en középfokon, 25-en pedig nyelvvizsga nélkül beszélnek. A német nyelvet 47-en sajátították el, 5-en felső-, 23-an közép-, 4-en alapfokon, 14-en nem rendelkeznek nyelvvizsgával, egy ember pedig anyanyelvi szinten beszéli azt. Franciául nyolcan, olaszul 11-en, spanyolul 10-en beszélnek, oroszul hárman, latinul pedig 14-en. Nyelvtudás tekintetében a legjobb eredményt a bölcsészek, második helyen pedig a közgazdászok érték el. Legkevesbé a TTIK-sok beszélnek idegen nyelven, ez azonban nem meglepő, hiszen a természettudományok nem is igazán követelik meg, míg az informatika

legfeljebb az angol nyelv alapismerét igényli.

Az *internet használatra* vonatkozó kérdésekből kiderül, hogy leggyakrabban és legszélesebb spektrumon a várttal ellentétben a bölcsészek veszik igénybe a világhálót, és csak közvetlenül utánuk következnek a TTIK-sok. A legkevesbé aktív felhasználók közé az ÁJTK és a GTK hallgatói tartoznak. Az internet lehetőségeinek kihasználása szintén nem befolyásolta különösebben tájékozottságukat, holott ennek segítségével bárki napra kész lehet az Unió aktuális kérdéseit illetően, sőt, az EU nagy hangsúlyt is fektet az ifjúság helyzetének javítására. Maga az ifjúságpolitika jelenleg a tagállamok hatáskörébe tartozik, a Maastrichti Szerződés 149 § 2. cikkelye azonban ezen területekre is kiterjesztette a tagállamok közötti együttműködést. A fiatalok a foglalkoztatása, az integráció és a társadalmi felemelkedés, az oktatás, a képzés és a mobilitás, valamint a munka és a magánélet összeegyeztetésének elősegítése érdekében született meg az Európai Ifjúsági Paktum. Az ifjúsági szervezetek közötti együttműködést, az ifjúsági cseréket, valamint az ifjúságsegítők képzését támogató közösségi programok pedig már több mint tíz éves múltra tekintenek vissza. Az Európai Bizottság a 2007 és 2013. közötti időszakban egy erre vonatkozó programot is létrehozott, Fiatalok Lendületben Program néven (EU ifjúságpolitika 2011).

A *társadalom jövőjét* 30-an értékelik negatívan, míg 25-en derülátóan tekintenek előre. 45-en nem nyilvánítottak határozott véleményt egyik irány mellett sem. Ezzel ellentétben saját helyzetük kapcsán már elégedettebbnek látszanak, csupán 11 ember vélekedik negatívan, 51, azaz több mint a válaszadók fele pedig bizakodóan. Az eredmények alapján jól látszik, hogy saját egyéni lehetőségeiket pozitívabban látják a társadalom egészének jövőjénél, megfigyelhető ugyanis szignifikáns különbség ($p < 0,001$), mivel a saját jövő átlaga 2,41, a társadalomé csak 1,96 lett. A különböző korcsoportok

véleménye számomra meglepő eredményt hozott, ugyanis jövőképüket illetően nem mutatkozott különbség. A kérdőív készítésekor azt feltételeztem, hogy az idő előrehaladtával a fiatalok egyre pozitívabban tekintenek jövőjükre, hiszen tanulmányik során egyre inkább körvonalazódik, merre is tudnak majd elhelyezkedni, milyen lehetőségeik lesznek a későbbiekben.

A válaszadók elsősorban szüleik, vagy kortársaik *véleményét* kéri ki, de a jogászok és a tanárok sincsenek sokkal elmaradva tőlük. Legkevesbé az újságok és a politikusok nézeteivel foglalkoznak, ezen belül is a bölcsész hallgatók mutattak a legkevesebb érdeklődést irányukba. Az, hogy a politikai szereplők véleményével ennyire nem számol az ifjúság, számomra nem meglepő. Nagy valószínűséggel állítható, hogy összefüggésben van a 2012. január elsejével hatályba lépett új Felsőoktatási törvénnyel, mely jelentősen csökkentette a hallgatók lehetőségeit, és mely az elmúlt félévben tiltakozások sorát váltotta ki a hallgatókból. Az Európai Unióban való tájékozottságukban viszont nem mutatkozik különbség az alapján, hogy mely csoportok véleményére adnak. Érdekes viszont, hogy felfedezhető korreláció a politikusok és a tanárok, valamint a politikusok és az újságok véleményének figyelembe vétele között. Előbbinél a korreláció értéke 0,58, a különbség szignifikáns ($p < 0,01$), míg az utóbbinál ez az érték 0,516, $p < 0,01$. A jogászok és a különböző szakemberek nézeteire adott pontszámok között szintén található összefüggés ($F=0,69$; $p < 0,01$) Az uniós teszten elért pontszámokkal ezen változó nincs összefüggésben.

Legnagyobb problémának a gazdasági és politikai helyzetből fakadó visszasságokat találják, mint például a politikai szereplők folyamatos ellenségeskedése, a gazdaság teljesítőképességének visszaesése, vagy a munkanélküliség. Kiemelkedőek még a

fiatalokkal kapcsolatos problémák, mint az iskolai agresszió, vagy az alkohol- és drogfogyasztás.

A kérdőív Európai Unióval kapcsolatos ismeretek felmérő tesztjén elért pontok átlaga összesen 7,91 lett. A 100 válaszadóból egy ember érte el a maximálisan adható 15 pontot. Karonként lebontva ez a következőt jelenti: ÁJTK: 9,23; TTIK: 8,08; BTK: 7,87; GTK: 7,22; egyéb: 6,30.

Ahogy az a pontszámok alapján is látható, az ifjúság ismereteiben számos hiányosság fedezhető fel, holott a teszt során olyan alapvető információkra kérdeztem rá, mint az Európai Unió tagországainak száma, vagy, hogy mi az integráció legfontosabb döntéshozó szerve. Számomra különösen aggasztó, hogy a közgazdász hallgatók ennyire rossz eredményt értek el annak ellenére, hogy képzésük során számos Európai Unióval kapcsolatos kurzuson vesznek részt. Ugyanez elmondható a jogászokról is, akik bár többet tanulnak az EU-ról, és bár jóval az átlag fölött teljesítettek, így sem a várt eredményt hozták.

Nehéz így elvárni, hogy a hallgatók az integráció – akár csak a rájuk vonatkozó – tevékenységeivel tisztában legyenek, ha arról sincs elképzelésük, miért is van szükség rá, holott mindkét fél számára kölcsönösen sok előny származna belőle. A fiatalok lehetőségei mind a munkavállalás, mind az érdekérvényesítés, mind az élet számos más területén kiszélesedhetnének, az EU jövője pedig nyilvánvalóan a jövő generációjában van. Ahhoz azonban, hogy ez működhessen, mindenképpen közelebb kellene hozni azt a fiatal állampolgárokhoz. Erre, ahogy már fentebb említettem, számos próbálkozás is született, a legfontosabb egyelőre azonban az lenne, hogy az emberek megértsék azt, hogy közös célunk a fiatalok társadalmi részvétele és az uniós állampolgári aktivitásuk. *

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BLUTMAN LÁSZLÓ (2010): *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- CSÁKÓ MIHÁLY (2011): Állampolgárokat nevel-e az iskola? In Bauer Béla – Szabó Andrea: *Arctalan (?) nemzedék*. Budapest, NCSSZI. 101–115
- DÉMUTH ÁGNES (2008): Identitástudat és állampolgári aktivitás. In. Farkas Olga - Jancsák Csaba: *Állampolgári kompetenciák kutatása és fejlesztése*. Szeged, Belvedere Meridionale. 29–39
- EU ifjúságpolitika (2011) http://eu2011.mobilitas.hu/eu_ifjusagpolitika Letöltés ideje: 2012.03.28 13.23
- GÁBOR KÁLMÁN (2009): Az ifjúság jövője és a globalizáció kihívásai. In Jancsák Csaba (szerk.): *Fiatalok a Kárpát-medencében. Mozaikok az ifjúság világáról*. Szeged, Belvedere Meridionale. 9–47.
- JANCSÁK CSABA (2011): Az ifjúságkutatás nemzetközi tendenciái. In Bauer Béla – Szabó Andrea: *Arctalan (?) nemzedék*. Budapest, NCSSZI. 315–329.
- JANCSÁK CSABA (2008): Az ifjúsági korosztályok. I.1 fejezet. In Nagy Ádám (szerk.): *Ifjúságügy*. Budapest, Új Mandátum. 19–59.
- J. NAGY LÁSZLÓ (2005): *Az európai integráció politikai története*. Budapest, Maxim Könyvkiadó Kft.
- KOZMA TAMÁS (2004): *Bevezetés a nevelésszociológiába*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- LAKI LÁSZLÓ (2011): Fiatalok a munkaerőpiacon. In Bauer Béla – Szabó Andrea: *Arctalan (?) nemzedék*. Budapest, NCSSZI. 115–131.
- SZABÓ ANDREA – KERN TAMÁS (2011): A magyar fiatalok politikai aktivitása. In Bauer Béla – Szabó Andrea: *Arctalan (?) nemzedék*. Budapest, NCSSZI. 37–81.

KATA, SZÉLL

The relation between the European Union and young people in 2012

Abstract:

The European Union is one of the most determinative and dynamically-growing integrations in the 21st century. As a member state of the Union we should especially know about its history, function and activities but the society has relatively little knowledge of this topic.

In my study I try to give some general information about this organisation including its institutional structure, activities and the place of the EU in this globalized world. On the other hand, the aim of my research is to represent what these young people think about their situation and their future, how active they are as EU citizens and how informed they are about this complex formation. There is a connection between the position of young people and the regime change. The group which I examined was born then, so they – including me, as well – have grown up in a completely new system. The question is, what kind of conditions has this new, uncertain social organisation and what chances have young citizens got, e.g. in the field of employment or social integration? Nevertheless, I should deal with the effect of these new economic, political and social relations on the way of thinking of young people.

Keywords youth, youth policy, active participation, European Union